

**ORTA DOĞU'DA DEVLET DIŞI
SİLAHLI AKTÖRLERİN OLUŞUMU:
İRAK VE SURİYE**

Ümit TETİK

Bu kitabın yayın hakkı SİYASAL KİTABEVİ'ne aittir. Yayınevinin ve yayıncısının yazılı izni alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

Orta Doğu'da Devlet Dışı Silahlı Aktörlerin Oluşumu: Irak ve Suriye

Yazar: Ümit Tetik

Editör: Ertan Akkaş

Kapak ve Sayfa Düzeni: Buse Dilara Dirim

©Siyasal Kitabevi Tüm Hakları Saklıdır.

2023 Haziran, Ankara

ISBN No: 978-625-7424-89-9

Siyasal Kitabevi-Ünal Sevindik

Yayıncı Sertifika No: 14016

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

Baskı:

Repro Bir Matbaacılık Kağ. Rekl. Tasarım Tic. Ltd. Şti.

Sertifika No: 47381

İvedik OSB Matbaacılar Sitesi 1514. Cad.

No: 23-25 Yenimahalle/ANKARA

Dağıtım:

Siyasal Kitabevi

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay/Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

<http://www.siyasalkitap.com>

**ORTA DOĞU'DA DEVLET DIŞI
SİLAHLI AKTÖRLERİN OLUŞUMU:
İRAK VE SURİYE**

YAZAR HAKKINDA

Dr. Ümit TETİK, Sakarya Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler (Anadal) ile Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (Çift Anadal) bölümlerinden, bölüm (Anadal) birincisi olarak 2016 yılında mezun olmuştur. Bu dönem zarfında Çekya’da bulunan West Bohemia Üniversitesi’nde terörizm araştırmalarına ilişkin Erasmus stajı ve muhtelif yurt dışı programlarına katılmıştır. Aynı zamanda Arnavutluk’ta Avrupa Birliği simülasyonu ve Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları (SETA) Vakfında güvenlik çalışmalarına dair staj programlarına katılım sağlamıştır. 2016 yılının güz döneminde TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi bünyesinde tam burslu olarak asistanlık görevi yapmış ve Uluslararası İlişkiler-Güvenlik Çalışmaları yüksek lisans programından 2018 yılında mezun olmuştur. 2017-2020 yılları arasında SETA Vakfı bünyesinde yer alan Güvenlik Araştırmaları biriminde çalışmıştır. 2019 yılında başladığı Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Uluslararası Güvenlik doktora programını, *“Orta Doğu’da Devlet Dışı Silahlı Aktörlerin Oluşumu: Irak ve Suriye Örnekleri”* başlıklı tezi ile 2023 yılında tamamlamıştır. Farklı kurumlar tarafından yurt içinde ve yurt dışında gerçekleştirilen çok sayıda saha çalışmasına katkı sağlamış ve bu kapsamda raporlar hazırlamıştır. Halen akademik çalışmalarını; strateji ve bölge çalışmaları, ulusal güvenlik politikaları, devlet dışı silahlı çatışmalar ve aktörler, uluslararası ilişkiler teorileri ve sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri konu başlıkları etrafında sürdürmektedir.

İletişim: tetikumit@gmail.com

<https://independent.academia.edu/UmitTetik>

ÖNSÖZ

Bu kitap yazar tarafından Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsünde hazırlanmış olan “Orta Doğu’da Devlet Dışı Silahlı Aktörlerin Oluşumu: Irak ve Suriye Örnekleri” adlı doktora tezinin gözden geçirilmiş halidir. Kitapta uluslararası sistem ve devlet düzeyli nedenlerin Orta Doğu’da devlet dışı silahlı aktörlerin (DDSA) oluşumuna etkisine odaklanılmıştır.

Güvenlik araştırmaları kapsamında DDSA’ların silahlı çatışmaları ve profillerine ilişkin “tanımlayıcı” çalışmalara akademik ilgi artmıştır. Buna karşın DDSA’ların neden ortaya çıktığına ilişkin “açıklayıcı” amacı haiz akademik çalışmaların kısıtlı kaldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmada Uluslararası İlişkiler disiplininde sıklıkla başvurulmuş “analiz düzeyleri” konseptinin bileşenleri; uluslararası sistem (bağımsız değişken) ve devlet (düzenleyici değişken) düzeyleri dikkate alınarak, Orta Doğu’da DDSA’ların ortaya çıkışının (bağımlı değişken) nedenleri açıklanmıştır. Açıklayıcı amaca sahip çalışmada, Orta Doğu’da yer alan ve devlet dışı silahlı çatışmaların yoğun olarak yaşandığı Irak ve Suriye ülkeleri örnek olay olarak seçilmiştir. DDSA’ların ortaya çıkışı tarihsel süreç analizi, trend analizi ve karşılaştırmalı örnek olay yöntemleri etrafında açıklanmıştır. İlgili örnek olaylar ve çalışmanın analitik çerçevesi ışığında bu çalışmanın, Orta Doğu’da DDSA’ların ortaya çıkmasına neden olan “en önemli sebepleri” keşfetme amacı söz konusudur. Böylece akademik açıdan, Orta Doğu’da bulunan DDSA’lara yönelik “kuramsal ‘açıklayıcı’ bir yapısal çerçeve” inşa edilmiştir. Çalışmanın bahse konu akademik amacı, aynı zamanda, DDSA’ların oluşumunu açıklayan ve politika yapım süreçlerinde de başvurulabilecek “Politika Yönelimli Teori” (Policy-Oriented Theory) inşasını ihtiva etmektedir.

Kitabın Giriş başlığında çalışmanın araştırma sorusu, amacı, önemi, katkısı ve yapısı ile birlikte çalışmanın araştırma deseni verilerek; kitapta ele alınan araştırma sorusu, hipotezleri, analiz düzeyi, yöntemleri ve sınırları çerçevesinde, operasyonelizasyonu belirtilmiştir. Literatür Taraması, Kavramsal Tartışma ve Analitik Çerçeve adlı Birinci bölümde çalışmanın kavramsal ve teorik çerçeve bağlamında literatür taraması etraflıca tartışılarak, ilgili araştırma sorusunu açıklayacak teorik çerçeve belirlenmiştir. İkinci ve Üçüncü bölümlerde uluslararası sistem ve devlet temelli faktörlerin Irak ve Suriye’deki DDSA oluşumuna etkisi tarihsel süreç ve trend analizi yöntemleri çerçevesinde tartışılmıştır. Dördüncü bölümde, elde edilen bulgular karşılaştırmalı örnek

olay ve trend analizi ışığında tartışılarak, Orta Doğu'da DDSA oluşumuna neden olan uluslararası sistem ve devlet temelli kriterlerden hangilerinin “en önemli” ve “daha açıklayıcı” nedenler olduğu analiz edilmiştir. Bu bölümde aynı zamanda çalışma genelinde belirlenen hipotezler “doğrulanmış” veya “yanlışlanmıştır”. Karşılaştırmalı analiz neticesinde, Orta Doğu'da DDSA oluşumuna neden olan sistemik faktörler üzerinden bir teorik çerçeve “inşası” yapılmıştır. Çalışmaya ait genel değerlendirmenin sunulduğu Sonuç bölümünde ise çalışma boyunca yapılan tartışmalardan ve test edilen hipotezlerden elde edilen örüntüler sunulmuştur. Neticede DDSA oluşumuna yönelik hazırlanacak ulusal güvenlik temalı akademik ve politika önerileri bazı çalışmaların istifade edebileceği teorik ve kavramsal çerçeve oluşturulmuştur.

Son olarak, Polis Akademisi Uluslararası Güvenlik Doktora programına kayıt olduğum günden bu yana almış olduğum bölüm derslerimde ve tez yazım sürecimde desteklerini esirgemeyen başta sayın danışman hocam Prof. Dr. Bayram Ali SONER'e, tez izleme komitemde yer alan ve tez yazım sürecimde bana farklı değerlendirmeleri ile önemli bakış açıları kazandıran sayın hocalarım Prof. Dr. Şule TOKTAŞ ve Doç. Dr. Murat TINAS'a şükranlarımı ve saygılarımı sunarım. Tez jürimde yer alan kıymetli hocalarım Doç. Dr. Ebru ÇOBAN ÖZTÜRK ve Doç. Dr. Metin ÇELİK'e beni onurlandırdıkları için teşekkür ederim.

Polis Akademisi'nde ders aldığım kıymetli hocalarıma da derslerde bana sunmuş oldukları bilimsel katkılarından ve her türlü desteklerinden dolayı teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Öğrenci İşleri'nde yardımlarını esirgemeyen tüm görevlilere ayrıca teşekkür ederim.

Akademik çalışmalarım boyunca ihmal ettiğim ve benden hiçbir şekilde desteklerini esirgemeyen başta ailem olmak üzere büyüklerime ve dostlarıma en kalbi teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Bu çalışmanın Türkiye'nin ulusal güvenlik politikalarına katkı sunması temennisiyle...

Ümit TETİK
6 Nisan 2023, Çankaya

İÇİNDEKİLER

YAZAR HAKKINDA	5
ÖNSÖZ	7
KISALTMALAR LİSTESİ	11
GRAFİKLER LİSTESİ	13
ŞEKİLLER LİSTESİ	15
TABLolar LİSTESİ	17
HARİTALAR LİSTESİ	19
EKLER LİSTESİ	21
GİRİŞ	23
BİRİNCİ BÖLÜM	
LİTERATÜR TARAMASI, KAVRAMSAL TARTIŞMA VE ANALİTİK ÇERÇEVE	47
GİRİŞ	47
SAVAŞLARIN DÖNÜŞÜMÜ VE DEVLET DIŞI SİLAHLI ÇATIŞMALAR	48
DDSA OLUŞUMUNUN NEDENLERİNE İLİŞKİN TEORİK AÇIKLAMALAR	51
Geleneksel Uluslararası İlişkiler Teorileri ve DDSA'lar	51
Realizm ve DDSA'lar	51
Liberalizm ve DDSA'lar	56
Geleneksel Olmayan Uluslararası İlişkiler Teorileri ve DDSA'lar	61
DDSA Odaklı Yapısal Teorik Yaklaşımlar	64
Yönetilemeyen Alanlar	65
Başarısız/Zayıf Devlet Konsepti	67
Çalışmanın Ön Analitik Çerçevesi	70
Fırsat-İsteklilik ve Aktör-Yapı Tartışmaları	70
Analiz Düzeyleri Tartışması	74
DEVLET DIŞI SİLAHLI AKTÖRLER KAVRAMI VE LİTERATÜR	76
Uluslararası, Bölgesel ve Ulusal Tehdit Olarak DDSA'lar	82
Devletlerin Dış Politika Aracı Olarak DDSA'lar	85
Devlet İnşası Sürecinde DDSA'lar	86
Dış Müdahaleyi Teşvik Edici ve Yönlendirici Olarak DDSA'lar	87
ÇALIŞMANIN ANALİTİK ÇERÇEVESİ	89
DDSA Oluşumunu Açıklayabilecek Teorik Çerçeve İhtiyacını Tartışmak	89
DDSA Oluşumunu Açıklayabilecek Analitik Çerçevenin İnşası	89
DEĞERLENDİRME	95

İKİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI SİSTEM DÜZEYİ AÇISINDAN ORTA DOĞU'DA DDSA OLUŞUMUNA NEDEN OLAN KOŞULLARI TARTIŞMAK: ULUSLARARASI VE BÖLGESEL AÇIDAN ORTA DOĞU'DA GÜVENLİK	97
GİRİŞ	97
1945-1961: "SERT" İKİ KUTUPLULUK DÖNEMİNDE ULUSLARARASI SİSTEM VE ORTA DOĞU'DA DÜZENSİZLİK.....	97
1961-1991: "YUMUŞAK" İKİ KUTUPLULUK VE ORTA DOĞU'DA SİYASAL VE ASKERİ DÖNÜŞÜM	109
1991-2021: ULUSLARARASI SİSTEMDE ÇOK KUTUPLULUK VE ORTA DOĞU'DA DEVLET DIŞI SİLAHLI ÇATIŞMALAR ÇAĞI	117
DEĞERLENDİRME.....	139

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ULUSLARARASI, BÖLGESEL VE DEVLET DÜZEYLERİ AÇISINDAN ORTA DOĞU'DA DDSA OLUŞUMUNA NEDEN OLAN KOŞULLARI TARTIŞMAK: IRAK VE SURİYE ÖRNEKLERİ	141
GİRİŞ	141
IRAK'TA DÜZEN VE DÜZENSİZLİK: 1945-2021.....	144
Uluslararası ve Bölgesel Gelişmelerin Irak'ta Devlet Düzeyine Etkisi: "Başarısız Devlet" Koşullarının Ortaya Çıkışı	145
Uluslararası ve Bölgesel Gelişmelerin Irak'ta Devlet Düzeyine Etkisi: "Yönetilemeyen Alanlar" Koşullarının Ortaya Çıkışı	162
SURİYE'DE DÜZEN VE DÜZENSİZLİK: 1945-2021	170
Uluslararası ve Bölgesel Gelişmelerin Suriye'de Devlet Düzeyine Etkisi: "Başarısız Devlet" Koşullarının Ortaya Çıkışı	171
Uluslararası ve Bölgesel Gelişmelerin Suriye'de Devlet Düzeyine Etkisi: "Yönetilemeyen Alanlar" Koşullarının Ortaya Çıkışı	189
DEĞERLENDİRME.....	196

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ULUSLARARASI, BÖLGESEL VE DEVLET DÜZEYLİ KOŞULLAR AÇISINDAN IRAK VE SURİYE'DE DDSA OLUŞUMUNUN ANALİZİ VE ANALİTİK ÇERÇEVE İNŞASI.....	199
GİRİŞ	199
HİPOTEZLERİN BULGULAR ÜZERİNDEN TEST EDİLMESİ	199
ARAŞTIRMA SORUSU VE ALT SORULARIN YANITLANMASI: ANALİTİK ÇERÇEVENİN İNŞASI.....	207
DEĞERLENDİRME.....	215

SONUÇ.....	217
KAYNAKÇA	223
EKLER.....	243
DİZİN.....	259

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BAC	: Birleşik Arap Cumhuriyeti
BKH	: Bahar Kalkanı Harekatı
BPH	: Barış Pınarı Harekatı
BM	: Birleşmiş Milletler
BMGK	: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
CENTO	: Central Treaty Organization
DDSA	: Devlet Dışı Silahlı Aktör
DEAŞ	: Ed-Devle el-İslamiyye fi'l-Irak ve's-Şam
FETÖ	: Fetullahçı Terör Örgütü
FKH	: Fırat Kalkanı Harekatı
FKÖ	: Filistin Kurtuluş Örgütü
IKBY	: Irak Kuzeyi Bölgesel Yönetimi
KDP	: Partiya Demokrat a Kurdistanê
NATO	: North Atlantic Treaty Organization
SMO	: Suriye Milli Ordusu
SNHR	: The Syrian Network for Human Rights
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
PKK	: Partîya Karkerên Kurdistanê
PYD	: Partiya Yekîtiya Demokrat
UNSCOM	: United Nations Special Commission
ZDH	: Zeytin Dalı Harekatı

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1	1860-1969 Tarihleri Arasında Dünya Çapında DDSA Oluşum Eğilimi	25
Grafik 2	Uluslararası Ortamda Gerçekleşen Çatışmaların Faili Olan Aktörlerin Yıllara Göre Gösterimi (1989-2020).....	31
Grafik 3	Devlet Dışı Silahlı Çatışmaların Bölgelere Göre Dağılımı (1989-2020)	32
Grafik 4	Zaman Aralıklarına Göre Güçlü ve Zayıf Aktörün Savaşları Kazanma Yüzdesi	49
Grafik 5	1950-1991 Yılları Arasında Sovyetler Birliği'nin Mısır'a Sattığı Silahların Milyon Dolar Cinsinden Gösterimi	111
Grafik 6	Uluslararası Sistemde Devlet Temelli Çatışmalar	126
Grafik 7	Devlet Temelli Çatışmaların Bölgelere Göre Dağılımı	127
Grafik 8	Orta Doğu'da Devlet Temelli Çatışmalar	128
Grafik 9	Orta Doğu'da Uluslararası Destekli/İlişkili İç ve Uluslararasılaşmış İç Savaşların Gösterimi (1946-2019)	129
Grafik 10	1989-2019 arasında DEAŞ Bazlı Çatışmalar ve Ölümün Gösterimi	129
Grafik 11	Uluslararası Sistemde Devlet Bazlı Çatışmaların Hedef Stratejilerine Göre Gösterimi	130
Grafik 12	Orta Doğu'da Devlet Bazlı Çatışmaların Hedef Stratejilerine Göre Gösterimi	131
Grafik 13	Uluslararası Sistemde İç Savaşların Uluslararasılaşması ve Ölümün Gösterimi	132
Grafik 14	Devlet Dışı Silahlı Çatışmaların Bölgelere Göre Dağılımı (1989-2019)	133
Grafik 15	Orta Doğu ve Afrika'da 1989-2019 Arasında Gerçekleşen Devlet Dışı Silahlı Çatışmaların Ükelere Göre Göre Dağılımı	134
Grafik 16	Uluslararası Sistemde Devlet Dışı Silahlı Çatışmaların Çatışma Türlerine Göre Dağılımı	135
Grafik 17	Uluslararası Ortamda Gerçekleşen Devlet Dışı Silahlı Çatışmalardaki Ölümün Çatışma Türlerine Göre Dağılımı (1989-2019)	136
Grafik 18	Orta Doğu'da Çatışmaların ve Kayıpların Aktörlere Göre Dağılımı (1989-2019).....	137
Grafik 19	Orta Doğu'da Çatışmaların Aktörlerine ve Aktörlerin Neden Olduğu Kayıplara Göre Dağılımı (1989-2019).....	138
Grafik 20	Irak ve Suriye'de Gerçekleşen Şiddet Olaylarının Türlerine ve Olay Sayılarına Göre Gösterimi (2016-2021).....	142
Grafik 21	Irak ve Suriye'de Gerçekleşen Şiddet Olaylarının Türleri Bakımından Ölüm Sayılarına Göre Gösterimi (2016-2021)	142
Grafik 22	1950-1961 Yılları Arasında Irak'a Satılan Silahların Menşei ve Milyon Dolar Cinsinden Gösterimi	145

Grafik 23 1961-1991 Yılları Arasında Irak'a Satılan Silahların Menşei ve Milyon Dolar Cinsinden Gösterimi	147
Grafik 24 1991-2021 Yılları Arasında Dönemde Irak'a Satılan Silahların Menşei ve Milyon Dolar Cinsinden Gösterimi	149
Grafik 25 1970-2021 Yılları Arasında Irak'ta Gerçekleşen Devlet Dışı Silahlı Çatışmalar	155
Grafik 26 1991 Sonrasında Irak'ta Silahlı Güçlerin Gösterimi	156
Grafik 27 Irak'ın Başarısız/Kırılgan/Zayıf Devlet İndeksinin Yıllara Göre Gösterimi...	157
Grafik 28 Irak'ta Elitler/Gruplar Arası Hizipleşme İndeksi	159
Grafik 29 Irak'a Dış Müdahale İndeksi	160
Grafik 30 Irak'ta Gruplar/Oluşumlar Arası Uyum	161
Grafik 31 1991 Sonrası Irak'ta Şehirleşen Nüfusun Yüzdeleri Gösterimi	162
Grafik 32 Irak'ta Devlet Meşruluğunun İndeksi	165
Grafik 33 Irak'ın Güvenlik Güçleri ve Güvenlik Ortamı Bakımından İndeksi	166
Grafik 34 1950-1961 Yılları Arasında Suriye'ye Satılan Silahların Menşei ve Milyon Dolar Cinsinden Gösterimi	171
Grafik 35 1962-1991 Yılları Arasında Suriye'ye Satılan Silahların Menşei ve Milyon Dolar Cinsinden Gösterimi	176
Grafik 36 1970-1990 arası Suriye'de Devlet Dışı Silahlı Çatışmaların Gösterimi	178
Grafik 37 1991-2020 Yılları Arasında Suriye'ye Satılan Silahların Menşei ve Milyon Dolar Cinsinden Gösterimi	180
Grafik 38 Suriye'de Elitler/Gruplar Arası Hizipleşme İndeksi	183
Grafik 39 Suriye'de Gruplar/Oluşumlar Arası Uyum	184
Grafik 40 Suriye'de Başarısız/Kırılgan/Zayıf Devlet İndeksinin Yıllara Göre Gösterimi	185
Grafik 41 Suriye'de Dış Müdahale İndeksi	186
Grafik 42 1991 Sonrası Suriye'de Silahlı Güçlerin Gösterimi	188
Grafik 43 Suriye'nin Güvenlik Güçleri ve Güvenlik Ortamı Bakımından İndeksi	189
Grafik 44 1991 Sonrası Suriye'de Şehirleşen Nüfusun Yüzdeleri Gösterimi	190
Grafik 45 Suriye'de Devlet Meşruluğunun İndeksi	192
Grafik 46 Irak'ta DDSA'ların Türlerine Göre Dağılımı	200
Grafik 47 Suriye'de DDSA'ların Türlerine Göre Dağılımı	201
Grafik 48 Irak'ta DDSA Oluşum Eğilimi ve Koşullar Arasındaki İlişkiselliğin Gösterimi	202
Grafik 49 Suriye'de DDSA Oluşum Eğilimi ve Koşullar Arasındaki İlişkiselliğin Gösterimi	204

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1	Güvenlik Çalışmalarına Dair Okulların “Nesnelci” ve “İnşacı” Eksende Gösterimi	90
Şekil 2	Kitapta Kullanılacak DDSA Oluşumunu Açıklamaya Yönelik Yapısal Teorik Çerçeve	93
Şekil 3	ABD’nin Çevreleme Stratejisinin Katmanlı Gösterimi	99
Şekil 4	ABD’nin Orta Doğu’ya yönelik Çevreleme Stratejisi bağlamında ürettiği politikalar ve değerlendirme	107
Şekil 5	Bulguların ve Çalışmanın Teorik Çerçevesi	143
Şekil 6	Çalışmanın Teorik Çerçevesinin İkinci ve Üçüncü Bölümlere Uygulanışı ...	144
Şekil 7	Orta Doğu’da DDSA Oluşumunu Açıklayan Bağımsız, Düzenleyici ve Bağımlı Değişkenlerin Düzeylerine Göre Gösterimi.....	196
Şekil 8	Analitik Çerçeve: Orta Doğu’da DDSA’ları Ortaya Çıkaran ve Hayatta Kalma/Faaliyet Gösterme Sürelerini Etkileyen Bağımsız ve Düzenleyici Değişkenlerin Nedensel Gösterimi	211

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1	Güçlü, Zayıf ve Başarısız Devletlerin Demokratik ve Otoriter Olmalarına Göre Matrislenmesi	68
Tablo 2	Çatışma Analizinde Kullanılabilecek İki Analiz Geleneği	72
Tablo 3	Klasik Güvenlik Anlayışının Analiz Çerçevesi.....	74
Tablo 4	Yeni Güvenlik Konseptinin Analiz Çerçevesi	75
Tablo 5	İrak'ta DDSA'ların Hayatta Kalma/Faaliyet Yürütme Süreleri	203
Tablo 6	Suriye'de DDSA'ların Hayatta Kalma/Faaliyet Yürütme Süreleri	205
Tablo 7	İrak ve Suriye'de DDSA Oluşumunu Açıklayan Uluslararası Sistem ve Devlet Düzeyli Nedenlerin Detaylı Gösterimi	208
Tablo 8	DDSA'ların Fonlanma Şekilleri Tipolojisi	214

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1	“Çekirdek” Orta Doğu Haritası.....	30
Harita 2	Örnek Olayların Çatışma Şiddetine Göre Gösterimi (1997-2021).....	141
Harita 3	1991 Sonrası Irak’ta Oluşturulan Uçuşa Yasak Bölge.....	150
Harita 4	Körfez Savaşı Sonrası Irak’ta Ayaklanmalar	151
Harita 5	Irak Kuzeyinde Kürtlerin ve 2003 Sonrası Oluşan Yönetimin Gösterimi	153
Harita 6	DEAŞ’ın 2015-2018 Arası Elde Ettiği Topraklar ve Kayıpları.....	158
Harita 7	Türkiye’nin Irak Kuzeyinde Bulunan Üsleri ve Yönetilemeyen Alanlar	164
Harita 8	Irak’ta Muhtemel Devlet Dışı Silahlı Çatışma Bölgelerine İlişkin Fiili Harita.....	168
Harita 9	DEAŞ’ın 2015-2019 Arası Elde Ettiği Topraklar ve Kayıpları.....	187
Harita 10	Suriye’deki Çatışma Bölgelerinin Aktörlerin Kontrol Ettiği Alanların El Değiştirme Sayılarına Göre Dağılımı (2014-2020).....	191
Harita 11	İran’ın Suriye ve Irak Merkezli “Direniş Ekseni”	194
Harita 12	2021 İtibarıyla Suriye’deki Son Durum	195

EKLER LİSTESİ

EK 1: Irak ve Suriye’de Ortaya Çıkan DDSA’lar.....	243
EK 2: Topografik Açıdan Irak.....	256
EK 3: Irak’ta Nüfus Yoğunluğu ve Coğrafi Dağılım	257
EK 4: Suriye’deki Yerleşim Yerlerinin Dağılımı	258